

Ultimul sfert al veacului al XIX-lea a însemnat pentru societatea românească o perioadă de înnoire, dezvoltare și progres. Viața economică, politică, culturală au cunoscut în acești ani evidente progrese, prin consolidarea și modernizarea instituțiilor existente ale statului, dar și prin apariția și dezvoltarea altora noi. Dacă ne rezumăm doar la cele cultural - științifice, putem menționa: înființarea și dezvoltarea Academiei Române (1867; 1879), Institutul de Meteorologie (1894); Institutul Geologic (1906); Ateneul Român (1867; 1885-1888); Grădina și Institutul botanic (1892); totodată au fost înființate și s-au dezvoltat biblioteci publice Biblioteca Academiei Române (1901); Biblioteca Centrală din Iași; Biblioteca Fundației Universitare Carol I (1891-1914) ș.a.

În strânsă legătură cu aceste fapte asistăm la sfârșitul secolului al XIX-lea și la dezvoltarea tiparului și a tipografiilor din România. Referindu-se la importanța și folosul pe care tiparul l-a adus și îl aduce omenirii, cărturarul transilvănean George Barițiu spunea: "Tipografia este una din acele măiestrii de la care atârnă cultura omenirii ...Ea este o armă sufletească puternică în mâna omului, prin care face aceasta ca folositoarele cunoștințe să străbată în toate părțile, este o mijlocire, prin care omul vorbește la milioane și adevărul de unul aflat se poate lăți în toată lumea, ea este un scump dar dat din cer ca să reverse lumină peste pământ... Ea ajută înaintarea științelor, ea a deschis modul de a se putea lăți prin toate clasele poporului, ea a îndreptat și starea în societatea cetățenească... Acestea și altele mai multe sunt daruri cari le are omenirea de la măiestria tipografiei. Cuvîncios dar este, a număra pe aflătorii ei între bărbații cei vrednici ai neamului omenesc, ale căror nume trebuie să fie în cinste în toate veacurile"²

Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" din București, a cărui istorie ne propunem să o schițăm în continuare, a fost o astfel de instituție, a cărei apariție și dezvoltare s-a înscris perfect în coordonatele enunțate mai sus. Pentru a ne referi la începuturile acestei tipografii trebuie să pornim de la anul 1857. În acel an, cunoscutul om politic, Constantin A. Rosetti (1816-1885), reîntors în țară, după ani de exil, fondează ziarul "Românul" Gazetă politică și literară, "Românul", a apărut la București, cu unele mici intermitențe, între anii 1857-1905, fiind condus succesiv de C.A. Rosetti până la moartea sa în 1885 și apoi de fiul

acestuia, Vintilă C.A. Rosetti³. Cu prilejul înființării ziarului, C.A. Rosetti a procurat și o nouă tipografie, cumpărând o parte din tipografia lui Ferdinand Ohm și o alta a lui Iosif Kopainig, instalată în hotelul Bossel din Calea Victoriei⁴. În anul 1872, pornind de la ideile sale, C.A. Rosetti a intenționat să cedeze tipografia lucrătorilor săi, dar nedând rezultate, la începutul anului 1873 el o vinde lui Dimitrie August Laurian. Fiul lui August Treboniu Laurian, Dimitrie (1846-1906), ziarist și publicist cunoscut a tipărit numeroase ziare de epocă în tipografia sa⁵, mutându-i totodată sediul, în str. Doamnei nr. 14, în casa Băleanu⁶.

În ziua de 16 aprilie 1876, tipografia a fost cumpărată, pentru suma de 6600 lei⁷, de către Carol Göbl: a doua zi, la 17 aprilie 1876, apărea un nou număr al ziarului "Românul", tipărit de noul proprietar⁸.

Carol Göbl s-a născut la Viena, la 14 octombrie 1845, ca fiu al lui Franz Göbl. Acesta lucra ca mașinist la Tipografia Imperială din capitala Austriei și a fost adus în țară de mitropolitul Nifon, la recomandarea directorului tehnic al tipografiei Mitropolitane din București, Ștefan Rasidescu, pentru a tipări cărți bisericești și icoane. Carol Göbl și-a făcut pregătirea mai întâi la Liceul Sf. Sava, apoi a lucrat efectiv în tipografii - 1863 în tipografia lui C.A. Rosetti; în 1864 pleacă la specializare în străinătate, unde a lucrat la Tipografia Imperială din Viena, apoi la Stuttgart și Paris. Revenit în țară în 1866 lucrează la Tipografia Lucrărilor Asociați a lui Rasidescu⁹. În 1869 s-a căsătorit cu Henrietta Zonner, căsătoria lor având loc în aceeași zi cu aceea a principelui Carol cu pricipsa Elisabeta, fiind între cele cinci perechi cununate la Mitropolie în aceeași zi. La 28 martie 1880, Carol Göbl a dobândit cetățenia română, prin actul de naturalizare numărul 1136, emis în baza legii votate în ianuarie 1880 de Parlamentul României și promulgată prin Înaltul decret nr. 362 din 11 februarie 1880¹¹.

În întreaga perioadă cât a condus tipografia, Carol Göbl a fost preocupat și a făcut eforturi pentru utilizarea ei cu mașini de calitate, cu utilaje performante. Dacă, la trecerea tipografiei în proprietatea sa se aflau în atelier o mașină din 1852, format 10 și o presă de mână, format 6¹², în anii ce au urmat au fost aduse două mașini din Austria, de la Firma Siegl; din Germania, de la Berlin, Augsburg, Nürnberg, de la Leipzig mașini pentru legătorie; din Paris, de la Expoziția Universală din 1889, o mașină pentru tipărirea cărților de vizită¹³.

În anul 1892 C. Göbl cumpără litografia, cu toate pietrele și accesoriile ei de la cunoscutul litograf Voneberg, iar în 1894 face prima încercare de tipar în trei culori, realizând o mică icoană reprezentându-l pe Sf. Nicolae¹⁴.

Evoluția deosebită a acestei tipografii în anii ce au urmat cumpărării sale de către Carol Göbl este marcată de câteva momente deosebite, astfel, prin înaltul decret 14644 emis de Ministerul de Interne la 14 august 1881 și semnat de ministrul C.A. Rosetti, Carol Göbl este numit

director al Imprimeriilor Statului¹⁵, aducând în această calitate, dată fiind experiența sa, numeroase și importante îmbunătățiri acestui stabiliment. În anul 1895, pe baza legii pentru încurajarea industriei, tipografia "Românul", care s-a numit "Lito - Tipografia Carol Göbl" devine Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl"; în același an a obținut și brevetul de furnizor al Curții Regale¹⁶.

Activitatea Institutului de Arte Grafice "Carol Göbl" a fost bogată și în continuă dezvoltare, publicațiile sale fiind deosebit de variate: astfel de la periodice (ziare și reviste) cum au fost "Românul", "Revista contemporană", a lui P. Grădișteanu, "Dorobanțul", apărut în anii războiului pentru independență din 1877-1878, "Anuarul Bucureștilor"; la manuale școlare și liste electorale în anii 1880, 1881 și altele; la publicații ale Academiei Române - Analele, Anuarul Universității din București, Studii istorice ale lui N. Iorga.

În 1886 au ieșit de sub tipar 118 publicații, iar în 1900 - 165 publicații.

Această bogată activitate a fost recunoscută și răsplătită printr-o serie de distincții acordate pe plan intern și cu ocazia unor manifestări externe. În anul 1880, la expoziția Societății Concordia Română lucrările tipografiei Carol Göbl au fost premiate cu medalia de argint, iar la Expoziția Cooperatorilor din 1883 cu medalia de aur. În anul 1882, Carol Göbl primește medalia "Bene Merenti" pentru merite artistice în activitatea sa, iar în 1897 el este decorat cu ordinul "Steaua României" în grad de cavaler¹⁷. Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" a participat la o serie de expoziții organizate de țări din Europa, cum au fost: cea de la Liege (Belgia) în 1894, unde a primit medalia de aur și Expoziția Universală de la Paris din 1900, unde i s-a decernat tot medalia de aur. O mențiune separată se pune pentru participarea acestui prestigios institut tipografic la Expoziția Generală Română organizată la București în 1906, în cadrul căreia a avut un pavilion separat, unde realizările sale au fost foarte apreciate, mai ales cu prilejul vizitei regelui Carol I și a reginei Elisabeta în ziua de 11 septembrie 1906¹⁸. Au fost expuse produse ale artei tipografice, cromolitografii, reproduceri de fotografii, imprimate de tot felul, desene, reviste, cărți, note muzicale. Erau, de asemenea, prezentate două mașini pentru linierea revistelor, legătorie de lux, tehnică pentru stereotipie și galvanoplastie, turnătorie de litere: toate rivalizând cu tehnica străinătății¹⁹.

În anul 1901, cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la intrarea în proprietatea lui Carol Göbl a tipografiei, au fost organizate importante manifestări. Cu acest prilej, la solicitarea și comanda lucrărilor tipografiei, a fost realizat un bust din bronz reprezentându-l pe Carol Göbl, de către cunoscutul sculptor Carol Stork; au fost primite numeroase scrisori de felicitare din partea unor personalități sau instituții din țară și mai ales din străinătate, de la importante firme colaboratoare. La festivitate au participat I. Kalinderu, administrator al Domeniului Coroanei și membru al

Academiei Române, împreună cu V.A. Urechia, doctor I. Felix, Ion Bianu, St. Hepites - membrii al Academiei Române, Ion C. Bibicescu director al Băncii Naționale, Petre Grădișteanu; C.Rădulescu Motru profesor universitar, N. Densușianu și alte personalități²⁰.

Activitatea Institutului de Arte Grafice "Carol Göbl" a continuat și s-a desfășurat până la încetarea din viață a celui ce l-a creat și l-a condus de-a lungul întregii sale vieți, adică până în 1916. În anul 1919, acest așezământ industrial și totodată artistic se contopește cu Institutul cultural, comercial și industrial "Cartea românească", care a funcționat mulți ani după aceasta²¹.

NOTE

1. La Roumanie, 1866-1906, cuvânt introductiv de I.N.Lahovari, Imprimeria Socec. et cie, Soc. Anonyme, București, 1907, p. 188.
2. George Ionescu, Călăuza tipografului, cu un rezumat din istoricul tipografiei de la invențiune și până în zilele noastre, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1906, pag. 5-6.
3. Dicționarul literaturii române de la origine până la 1900, București, editura Academiei, 1979, p. 746-747.
4. O pagină din istoria tipografiei române - Tipograful Carol Göbl. XXV de ani de muncă. MDCCCLXXVI MCMI, București, Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl", St.Rasidescu, Strada Doamnei 16, 1901, p. XXVI-XXVII.. În M.N.I.R., bibliotecă, nr.inv.17302.
5. Dicționarul p.488
6. O pagină ..., p. XXVIII
7. Ibidem, p. XXIX
8. Ibidem, p. XXXIV
9. Ibidem, p. XXIX
10. Ibidem, p. XXXI
11. Ibidem, p. XXXIX
12. Ibidem, p. XXXIV
13. Ibidem, p. XL-XLIV
14. Ibidem, p. XVII: XLIX
15. Op. cit., p. XLII - XLVI
16. Op.cit., p. XLIV
17. Op. cit., p. XLIV: XLIX
18. Amintiri despre jubileul de 40 de ani de Domnie a M.S.Regelui Carol I. București, 1906, p. 280
19. Op.cit.
20. O pagină din istoria tipografiei p.LX
21. I.A.Candrea, Gh.Adamescu, Dicționar enciclopedic ilustrat "Cartea românească", ed. Cartea Românească, București, 1931, p. 1665.

**UNE PAGE DE L'HISTOIRE DE L'IMPRIMERIE ROUMAINE.
L'INSTITUT D'ARTS GRAPHIQUES "CAROL GÖBL"**

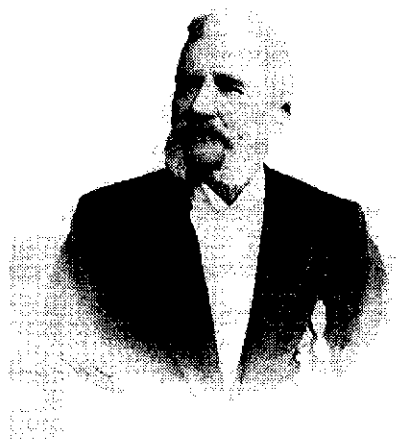
Résumé

Le dernier quart du XIXème siècle a représenté pour la société roumaine une époque de renouvellement, de développement et de progrès dans tous les domaines. Dans ce contexte s'est affirmé aussi l'art de l'imprimerie. L'Institut d'Arts Graphiques "Carol Göbl" de Bucarest, qui a été une des imprimeries roumaines qui ont élevé ce métier au niveau d'un vrai art. Ses réalisations: périodiques, manuels d'école, publications de l'Académie Roumaine - présentant des grandes qualités graphiques sont le résultat de l'intelligence et du dévouement de celui qui a créé et conduit pendant toute sa vie cette imprimerie, Carol Göbl.

Fig. 1. Coperta cărții „O pagină din istoria tipografiei române contemporane. Tipograful Carol Göbl...”, București, 1901.

La reliure du livre „O pagină din istoria tipografiei române contemporane. Tipograful Carol Göbl...” [„Une page de l'histoire de la typographie roumaine contemporaine. Le typographe Carol Göbl...”], Bucarest, 1901.

Carol Göbl

ISTORIA TIPOGRAFIEI ROMÂNE CONTEMPORANE.

TIPOGRAFUL

CAROL GÖBL

Fig. 3. Portret Carol Göbl în lucrarea „O pagină din istoria tipografiei române contemporane. Tipograful Carol Göbl”
Le portrait de Carol Göbl dans l'ouvrage.
„O pagină din istoria tipografiei române contemporane. Tipograful Carol Göbl.”

Fig. 2. Pagina de titlu a cărții „O pagină din istoria tipografiei române contemporane. Tipograful Carol Göbl”

La page de titre du livre „O pagină din istoria tipografiei române contemporane. Tipograful Carol Göbl”.